

Crit donat al cavall perquè s'aturi (ALDC, VI, 1504. Crit donat al cavall perquè s'aturi)

Per fer parar un animal de càrrega, s'usen sobretot interjeccions, d'origen expressiu, algunes probablement d'arrels atàviques, però també eventualment formes verbals o adverbials. L'allargament de la vocal que apareix en alguns crits s'expressa aquí repetint la vocal.

Xo apareix amb allargament de la vocal (*xoo* 15, 35, 43, 118, 173, 174, 182-184, 190, *xooo* 94), amb epítesi (*xot* 3) o amb africació (*txo*, *para* 120, 164, 170); també amb canvi de la consonant ([ʃ] > [s]: *so* 115, 118, 134, 135, 138; *soo* 99, 132; [ʃ] > [ts]: *tso* 103) o acompanyat d'un lexema (*soo*, *para't* 91); el mot podria ser una reducció de *sió*, realitzat amb monoftongació o amb vocal tancada ([sjo] 137, 147, 150) o oberta ([sjɔ] 136, 166, 177), amb consonant sonora ([zi'ɔ] 144) o canvi d'accent ([s'io] 176), sense que falti una major durada vocàlica ([sjɔɔ] 143, 145), el canvi de vocal (*sia* 175, 178, *siaa* 176) o un altre additament (*sia uoo* 181).

També apareixen formes en palatal (*xiò* 186, *xio ó* 169) i canvi vocàlic (*xià* 187, *xia*, *careto* 179, *eixia* 189). Doc. val.: Ros, 1770; Sanelo, 1802; Escrig, 1851 (*jò*); Martí Gadea, 1915. El mot forma part de diverses parèmies, com, per ex., *Dir tan prest "arri" com "xo" "controlar-se sovint"*. *Bo* es realitza amb diferents allargaments de la vocal (*boo*,

booo 27, 45, *boooo* 63) interromput per una breu pausa i continuat amb la vocal allargada (*boo*, *oo* 110) o d'un altre timbre (*bo*, *uuu* 86) o amb un lexema (*bo*, *xato* 111, *bo*, *petit* 111); poden ser-ne var. *baa* 52, 101, *b[ə]* 54.

O es realitza com a vocal de diferent durada: *oo*, *ooo* 35, 36, 65, 66, 68, 87, 93, 98, 108, 142, 148, 151, a voltes amb dos components *oo*, *boo* 110.

Ou té la var. *oou* 22. *Uó* 158, 160, 163, 169, 171 coneix també l'allargament vocàlic (*uóo* 16, 153, 154, 161) o l'afegit d'un lexema (*uó*, *para* 156, *uó*, *para queta* 172). Altres crits articulats: *ei* 58, *eeé*, *eixi ga* 85, *guo xiò* 186; *ruu* 5, *ruuu* 4, *rrruu* 1; *ueu* 7; *arre*, *venga* 123 (que s'oposa a *arri*, perquè l'animal arrenqui).

El crit pot ser substituït per un lexema dotat de significat: *alto* 95, *prou* 95, 120, *para* 93, 165, 170, 185, *atura't* (*tura't* 27, 29, 89, 90, *tura't*, *tura't* 18, amb afèresi), *arresta-te* 14 (← oc.).

Des de la perspectiva de les isoglosses, *bo* predomina en cat. central, amb alguns punts en nord-occ.; *o* es troba en ross. i alguna població del cat. sept. de transició; *xo* i *sió* coneixen àrees importants del cat. occ.; *ou* és propi del bal. *Xo* és mot normatiu des del *DG1*, 1932, probablement pres del *Diccionari Aguiló*; *bo* ha estat admès en el *DIEC*.

